

کانال تخصصی تاریخ من
@tarikheman3

کد جزوه:

۲۱۳

تاریخ

پایه: دهم علوم انسانی
تهیه کننده: خانم فریده جهانگیری- ایزه

درس سیزدهم

کشاورزی و دامداری

کشاورزی در ایران: بومیان ایران از نخستین مردمانی بودند که از حدود ۱۰ هزار سال پیش شروع به کشاورزی کردند.
علل اهمیت کشاورزی: ۱- نقش تعیین کننده ای در تامین نیازهای مادی مردم داشت ۲- مالیات بخش کشاورزی از منابع مهم درآمد حکومت ها بود.

علل روی آوردن آریاییها به کشاورزی: ۱- از طریق تماس با بومیان ایران و همسایگان خود در بین النهرین با زندگی روستایی و شهری آشنا شدند و به کشاورزی روی آوردند ۲- تاثیر آموزه های زرتشت با تشویق مردم به کشت و کار

رونق و پیشرفت کشاورزی

اساس زندگی اقتصادی ایرانیان در عصر باستان: کشاورزی

شغل بیشتر مردم در ایران باستان: کشاورزی و عمده جمعیت ایران متشکل از روستاییان

مهم ترین محصولات کشاورزی: جو، گندم، برنج، میوه و سبزی

شیوه های کشت محصول: دیم و آبی و مزارع کشاورزی با استفاده از آب رودخانه ها، چشمه ها و قنات ها آبیاری می شد.
دامداری: روستاییان تعدادی دام مانند گوسفند، بز، گاو، اسب و شتر پرورش می دادند اما در سطحی وسیع تر کوچ نشینان به دامداری اشتغال داشتند.

مالک زمین ها و گله های دام: شاه، خاندان شاهی، مقام های حکومتی، اشراف، روحانیون و متولیان معبدها یا آتشکده ها بودند که از طریق نمایندگان خود املاکشان را اداره می کردند.

نحوه اداره زمینهای کشاورزی: مالکان غالبا در شهرها ساکن بودند و از طریق نمایندگان خود املاکشان را اداره می کردند.
کشاورزی در زمان هخامنشیان: شاهان هخامنشی به کشاورزی توجه زیادی داشتند و برای توسعه آن اقداماتی انجام دادند. پیشرفت و توسعه آن اقدام های مفیدی انجام دادند.

مهمترین اقدامات هخامنشیان برای توسعه کشاورزی: ۱- افرادی که زمین بایر را آباد میکردند تا پنج نسل مالیات نمی پرداختند ۲- کندن قنات، احداث بند و سد بر روی رودها و حفر نهرهای انتقال آب در سرتاسر قلمرو

ابتکار برجسته ایرانیان باستان برای تأمین آب در نواحی خشک و کم باران: کندن قنات

از آن زمان تا حدود ۵۰ سال قبل آب مصرفی بسیاری از روستاها و حتی شهرها در نواحی مرکزی، شرقی و جنوبی کشور ما از طریق قنات ها تأمین می شد. نیاز به وجود دانش و مهارت بسیار پیچیده و مخارج خیلی سنگین برای احداث و نگهداری قنات ها، سدها و آبراهه ها نیاز به دانش و مهارت و مخارج سنگین داشت. هزینه بر عهده حاکمان و مالکان بزرگ بود.

انتقال فنون کندن قنات از ایران به سایر نقاط

کشاورزی در دوره ساسانیان: تلاش برای پیشرفت کشاورزی، یکی مقامهای عالی رتبه دربار و استر یوشان سالار (رئیس روستائیان و کشاورزان) بود که نشان از اهمیت کشاورزی دارد.

وظایف و استر یوشان سالار: ۱- مسئولیت گردآوری مالیات های بخش کشاورزی ۲- توسعه و ترویج آبادانی و کشت و کار

اقدامات ساسانیان برای توسعه کشاورزی: ۱- کشاورزی به خصوص در زمین های حاصلخیز بین النهرین خوزستان و

سیستان توسعه یافت ۲- ایجاد سدها و آب بند ها بر روی دجله و فرات ۳- انتخاب فردی به عنوان و استریوشان سالار برای رسیدگی به امور کشاورزی

از مهمترین منابع درآمد ساسانیان: مالیات و اجاره بهای کشتزارهای آسورستان بود زمانی که رودخانه های دجله و فرات طغیان و آب بندها و سدها خراب شدند ضربه سنگینی به اقتصاد آنان وارد شد.

راه و حمل و نقل

علل اهمیت راه ها و وسایل حمل و نقل: از نظر سیاسی و نظامی و از جنبه اقتصادی و مخصوصا تجاری دارای اهمیت بودند.

راه ها در دوره هخامنشیان: شبکه وسیعی از جاده ها ساخته شد و مراکز اصلی حکومت را به یکدیگر و به کشورهای همسایه وصل می کرد.

مهم ترین راه در زمان هخامنشیان: جاده شاهی که به فرمان **داریوش بزرگ** ساخته شد.

ویژگی جاده شاهی: این جاده به طول بیش از ۲۴۰۰ کیلومتر، **شوش**، یکی از پایتخت های هخامنشی را به **شهر سارد در آسیای صغیر** متصل می کرد.

هرودت در مورد جاده شاهی گفته: به فاصله هر ۲۵ یا ۳۰ کیلومتر ایستگاه هایی با امکانات فراوان برای مسافران و کاروان ها ایجاد شده بود.

فنون و مهارت هخامنشیان در جاده سازی: مهارت و فنون آن ها در سنگ فرش کردن جاده ها و ایجاد راه در زمین های سست و باتلاقی

علت ساخت راه در زمان هخامنشیان: به منظور حرکت آسان ارابه ها در آن

حمل و نقل: از اسب، الاغ و شتر برای حمل و نقل استفاده می شد. ایرانیان باستان ارابه و گاری های دو چرخ و چهار چرخ که با اسب کشیده می شدند بهره می بردند.

کشف راه های دریایی: در زمان داریوش بزرگ

اقدامات داریوش بزرگ در کشف راه های دریایی: ۱- در لشکر کشی به هندوستان با رسیدن به سند یکی از اهالی آسیای صغیر به نام اسکیلان را مامور کشف مسیرهای آبی کرد ۲- اتصال دریای سرخ به رود نیل برای تردد کشتی ها میان این دو رود و دریا

کشف راه دریایی میان هند و مصر توسط اسکیلان: مسیر رود سند تا قیانوس هند را ادمه داد و با عبور از دریای سرخ به مصر رسید. برای نخستین بار مسیر دریایی میان هند و مصر شناسایی شد.

پیامد توسعه ی راه های دریایی در زمان هخامنشیان: ۱- توسعه دریانوردی و حمل و نقل دریایی ۲- ایجاد بندرهای جدید ۳- کشتی هایی با ظرفیت حمل چند صد تن کالا ساخته شد.

راه ها در زمان اشکانیان و ساسانیان: ۱- اهمیت فوق العاده راه ها و وسایل حمل و نقل ۲- توجه به نگهداری و امنیت جاده ها ۳- چاپارخانه ها که از زمان هخامنشیان دایر بود همچنان رونق داشتند ۴- ساخت کاروانسرا در مسیر راه ها ۵- برای تامین آب کاروانسراها چاه و قنات حفر شد. ۶- توجه به بازسازی و توسعه جاده ها

دریانوردی در دوره ساسانیان: ۱- پیشرفت گسترده دریانوردی و کشتیرانی ۲- به دستور پادشاهان بنادر واسکله های متعدد در خلیج فارس و دریای عمان ساخته شد. ۳- حضور چشمگیر کشتی ها و دریانوردان ایرانی در دریاها و اقیانوس ها

بندر مهم خلیج فارس: سیراف که اهالی آنجا در دریانوردی و صیادی مهارت داشتند.

اهمیت راه ها در عصر باستان: ۱- جا به جایی کالاها و مسافران ۲- انتقال اندیشه ها و فرهنگ ها

نقش راه ها در انتقال فرهنگ ها در دنیای باستان: ۱- از طریق مسیرهای ارتباطی زمینی و دریایی فرهنگ، هنر و معماری اقوام و جوامع باستان بر یکدیگر تاثیر گذاشتند. ۲- بسیاری از آیین ها و دین های باستانی، از طریق جاده ها، از شرق به غرب عالم و یا برعکس گسترش یافتند.

پول، اوزان و مقیاس ها

پول: تازمان داریوش بزرگ در بیشتر نواحی تحت فرمان حکومت هخامنشیان انجام مبادله به صورت پایاپای انجام می گرفت و حقوق و دستمزده به صورت کالا پرداخت می شد.

رایج بودن سکه های طلا و نقره: در مناطقی مثل بابل، لیدی و شهرهای فنیقی نشین سواحل شرقی دریای مدیترانه

ضرب سکه توسط داریوش بزرگ: سکه هایی با وزن و عیار مشخص ضرب کرد، سکه طلایی (زرین) به نام **دَرِیک Daric** و سکه های نقره به نام **شکل** یا **سیگلوی Siglos**

ضرب سکه: ضرب سکه طلادر انحصار شاهان و شهرها (ساتراپ ها) با اجاز شاه سکه نقره ضرب می کردند.

نظام پولی داریوش بزرگ و تاثیر آن بر اقتصاد کشور: ۱- معیاری برای ارزش گذاری کالاها و خدمات در نواحی مختلف پادشاهی هخامنشی ۲- عامل مهمی در بسط و گسترش تجارت داخلی و خارجی

نظام پولی در دوران اشکانیان و ساسانیان: کاربرد پول به خصوص در شهرها گسترش یافت، استفاده از سکه های مسی و نقره ای در مبادلات تجاری در منطقه وسیعیه جریان افتاد

اوزان و مقیاس ها

واحد اندازه گیری زمان هخامنشیان: حفظ واحدهای وزن و اندازه گیری ایلامیان اضافه نمودن واحدهای تازه به آن افزوده شد.

داریوش بزرگ برای انداز گیری واحدهای اندازه گیری مشخص شد.

پیمانہ یا کیل که در زندگی اقتصادی دورا هخامنشی اهمیت ویژه داشت.

علت اهمیت پیمانہ یا کیل: میزان مواد خوراکی را به جای وزن کردن با پیمانہ تعیین می کردند.

صنعت و تجارت

علل توسعه صنعت در دوران هخامنشیان: آنان با یکپارچه ساختن سرزمین های ثروتمند و متمدن

که دارای تجارب فراوان در تولید کالاهای مختلف بودند به رونق اقتصادی و توسعه صنعت کمک کردند.

صنایع مهم دوران هخامنشیان: آثار و اشیای برجای مانده بیانگر پیشرفت در صنایع فلزکاری

سفالگری و بافندگی است.

کارگاه های دروان هخامنشیان: محتوای لوح های کشف شده از تخت جمشید نشان می دهد کارگاه هایی متعلق به شاه

وجود داشته که اشیا و مواد خوراکی کاخ شاهی را تولید می کردند. و صنعتگران از سراسر قلمرو در این کارگاه ها مشغول

بودند.

تولیدات صنعتی و کارگاهی در دوران سلوکیان و اشکانیان: رونق نسبی تولیدات صنعتی و کارگاهی

صنعت در دوران ساسانیان: همگام با توسعه شهرنشینی، صنعت رشد کرد کیفیت کالاهای

تولیدی بهبود یافت.

بافندگی در دوران ساسانیان: رشد صنعت بافندگی بخصوص بافت پارچه های ابریشمی

علت رشد بافندگی در دوران ساسانیان: ۱- حکومت واردات ابریشم خام از چین را در اختیار گرفت ۲- کوچاندن

بافندگان ماهر از قلمرو روم در شام(سوریه) به ایران ۳- ساخت کارگاه های متعدد در شوش، جندی شاپور و شوشتر(تولید

پارچه های زربافت ابریشمی در این کارگاه ها که شهرت جهانی داشت)

چین بعنوان پایه گذار صنعت ابریشم پارچه های ابریشمی ایرانی را می خرید.

دست یابی ایرانیان و رومیان به فنون تولید ابریشم که چینی ها آن را مخفی نگه داشته بودند

مالک کارگاه های تولیدی در دوره ساسانیان: متعلق به حکومت و کالاهای مورد نیاز شاه، دربار، سپاه و تشکیلات

اداری را تامین می کردند.

تجارت

تجارت در ایران باستان: توسعه ی تجارت داخلی و خارجی با شکل گیری حکومت‌های قدرتمند در ایران، به خصوص در

زمان هخامنشیان

وضعیت تجارت در دوران هخامنشیان: ۱- شواهد باستان شناسی، لوح های گلی و گزارش های مورخان یونانی،

مخصوص هرودت، نشان از رشد بازرگانی میان شهرها و مناطق تحت فرمانروای آنان دارد ۲- پیدا شدن سکه های هخامنش

و مصنوعات نو احی تابع هخامنشیان در سواحل دانوب و رن در مرکز اروپا و سیلان در جنوب آسیا بیانگر رابطه بازرگانی با

سرزمین های دور است

مراکز مهم تجاری در دوران هخامنشیان: ۱- شهربابل در قلب پادشاهی هخامنشیان که بازرگانی از سرزمین های مختلف در آنجا به کار داد و ستد مشغول بودند ۲- بنادر خلیج فارس و نیز بنادر سواحل شرقی دریای مدیترانه

مراکز اصلی تجارت دریایی هخامنشیان: بنادر خلیج فارس و نیز بنادر سواحل شرقی دریای مدیترانه

محصولات تجاری دوران هخامنشیان: محدود به اشیای تجملی و گران قیمت نبود شامل انواع مختلفی از مواد اولیه مانند فلزات و چوب، محصولات کشاورزی و دامی و تولیدات صنعتی و کالاهای مورد نیاز مردم

کالاهای مورد نیاز مردم: اثاث منزل، ظروف آشپزخانه و مواد خوراکی

وضعیت تجارت در دوران سلوکیان: تجارت رونق گذشته را نداشت کم شدن حجم مبادله کالاهای

ارزان قیمت و افزایش مبادله اشیای تجملی

وضعیت تجارت در دوران اشکانی: رونق جریان داد و ستد به خصوص بازرگانی خارجی

عامل مهم رونق تجارت خارجی در دوره اشکانی: برقراری روابط سیاسی و تجاری میان ایران و چین در پی آن

گشایش جاده معروف ابریشم

نقش ایران دوره اشکانی در تجارت جهانی: واسطه تجاری بزرگ، میان چین و هند از یک سو و اروپا از سوی دیگر

محصولات تجاری که زمان اشکانیان در روم مشتری داشت: وجود مشتریان زیادی در قلمرو روم برای ابریشم چین و ادویه هندوستان.

اشکانیان در آمد هنگفتی از حقوق گمرکی، عوارض حمل و نقل و راهداری به دست می آوردند. امپراتور روم تلاش کرد مستقیم با هند و چین ارتباط تجاری برقرار کند اما اشکانیان و بعد ساسانیان مانع شدند.

علت درآمد هنگفت حقوق گمرکی در زمان اشکانیان: واسطه گری تجاری میان چین و هند و امپراتوری روم

وضعیت تجارت در دوره ساسانیان: ۱- تجارت در مسیرهای زمینی و دریایی گسترش یافت ۲- دادوستد بازرگانان ایرانی در مناطق وسیعی از جهان از چین تا شرق آفریقا و مرکز اروپا ۳- ر سکه های نقره ساسانی در بیشتر مناطق اعتبار داشت ۴- ساسانیان نسبت به حکومت های پیشین نظارت بیشتری بر تجارت داشته و قوانین و مقررات خرید و فروش را اجرا می کردند.

درآمدها و مخارج

نیاز حکومت ها برای اداره قلمرو، حفظ قدرت و تأمین هزینه های گوناگون، نیازمند منابع درآمد پایدار و مطمئن بودند استواری حکومت ها به منابع مالی و موجودی خزانه آنها بستگی داشت.

یکی از اهداف شکل گیری نظام دیوان سالاری ایران باستان: ۱- رسیدگی به وضعیت دخل و خرج کشور ۲- سامان دادن منابع درآمد و مخارج عمومی

عمده ترین منابع درآمد حکومت در ایران باستان: انواع مالیات ها، حق بهره برداری از معادن و جنگل ها، حمل و نقل و راهداری

انواع مالیات ها در ایران باستان: ۱- مالیات کشاورزی و دام ۲- مالیات پیشه وران ۳- مالیات سرانه

۴- عوارض گمرکی

عوامل تاثیر گذار بر وضعیت اقتصاد و معیشت ایران در دوران باستان: ۱- عوامل سیاسی ۲- مدیریتی ۳- اقلیمی

عوامل تاثیر گذار ایجاد شرایط مطلوب اقتصادی: زمان صلح، آرامش و امنیت و حکومت زمامدارانی لایق و کاردان پیامد شرایط اقتصادی مطلوب: ۱- مردم با خیال آسوده به کسب و کار می پرداختن ۲- برخورداری از حداقل امکانات رفاهی و معیشتی

عوامل تاثیر گذار ایجاد شرایط نا مطلوب اقتصادی: ۱- دورانی که حکومت مرکزی ضعیف و آشوب و نا امنی فراگیر بود ۲- هجوم دشمنان خارجی به ایران

پیامد شرایط اقتصادی نا مطلوب: شرایط اقتصادی بهم می ریخت و رونق و آبادانی رخت بر می بست
عوامل اقلیمی و طبیعی که بر اقتصاد تاثیر منفی داشت: خشکسالی، سیل و طغیان رودخانه ها و تخریب سدها یکی از عوامل تاثیر گذار بر رکود و افت تولید در ایران باستان: بیماری های فراگیر و کشنده ای چون طاعون و وبا پیامد اقتصادی بیماری های فراگیر: مرگ و میر گسترده نیروی کار و در نتیجه، رکود و افت تولید

تهیه کننده: فریده جهانگیری - دبیر تاریخ ایزه

کانال تخصصی " تاریخ من "

@tarikheman3

تاریخ همن